

KMETSKI LIST

Številka 38

Ljubljana dne 20. septembra 1939

Leto XXI

Ob zibeli novih banovin

Prav v dnevih, ko se Evropa vije v strašnih krčih novega oblikovanja, o kakršnem si danes ne moremo zanesljivo ustvariti niti približnih obrisov, skušamo pri nas ustvariti, oziroma uvesti tak red v državi, da bo zadovoljil vsaj veliko večino Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Banovine

V sporazumu med Hrvati in Srbi je določeno, da se osnuje posebna banovina Hrvatska, hkratu pa je bila izdana na podlagi člena 116. ustave uredba, da se na podoben način lahko izvede tudi reorganizacija ostalih delov države. Kakor je videti, se izvajanje te preosnove že pričinja.

Sedaj je vprašanje, kako naj se to izvede.

Ako sporazum odklanja vso dediščino tako zvane diktature, bi bilo samo naravno, da se preureditev države izvede res po načelih demokracije. Ta načela pa zahtevajo najprej ukinitvev oziroma spremembo vseh tistih zakonov, ki ovirajo ljudsko voljo v svobodnem izražanju.

Pri vsakem delu pomeni polovičarska krparija neuspeh in razočaranje, pri državno-političnem delu pa še toliko bolj. Ako so se odgovorni predstavniki Slovencev, Hrvatov in Srbov odločili za nov red, potem je tega treba izvesti temeljito in dosledno. Državniško nespametno in naravnost usodno pa bi bilo, ako bi se taka odločitev smatrala samo za lepo krinko, ki naj prikrije čisto druge cilje in namene.

Gospodarska stran

Temelj vsakega dela je njegova gospodarska podlaga. Zaradi tega je treba že pred izvajanjem upravno-političnih reform poskrbeti za to, kako in odkod bodo nove edince v državi jemale sredstva za svoje upravljanje ter za uspešno socialno in kulturno delo.

»Hrvatski dnevnik« se že sedaj pritožuje, da ima nova banovina na papirju sicer zagotovljene vse pravice, da pa je praktično to trenutno brez vrednosti, ker ni gmočnih sredstev za njih izvajanje.

S tem nočemo reči, da Hrvatje prej ali slej tega ne bi dosegli, naglasiti pa želimo, da so vse pravice brez solidne gospodarske podlage samo privid in mamilo, ki marsikdaj lahko več škoduje kakor koristi.

V kakšnem gospodarskem položaju smo danes Slovenci, to vsi vemo in se nam ni treba vdajati nobenim rožnim utvaram. Banovinske doklade so pri nas že sedaj tako visoke, da n. pr. industrija tudi brez ozira na naš zemljepisni položaj beži z naših tal v sredino države, kjer je bolj brez skrbi in vsestransko manj obremenjena.

Poljedelsko si ne moremo dosti pomagati, ker ne pridelamo niti zase, kaj šele, da

bi mislili na izvoz! V tem oziru smo torej absolutno pasivni.

Naše glavno premoženje pomeni za zdaj les in deloma živinoreja. Ali pa je to dovolj za kritje vseh naših najnujnejših potreb? Saj vendar vemo, da je velik, najlepši in najdonosnejši del naših gozdnih kompleksov v rokah raznih veleposestev, od katerih ljudstvo nikdar in pod nobenim pogojem ne more imeti takih koristi kakor bi jih lahko imelo in tudi moralo imeti, ako bi bil v resnici njegova last.

Sklepna beseda

Preden se torej ukrene kar koli, je treba temeljito in vsestransko ter z največjo nepristranostjo preценiti vse možnosti in zagotoviti taka sredstva za pravilno in uspeš-

no delovanje banovin, da ne bo ljudstvu treba reči kakor nekdanj Izraelcem: »Prej z bičem, zdaj s škorpiljonil!«

Ako odgovorni tega ne bodo znali ali mogli, ako bodo tu igrali odločilno vlogo interesi posameznih strankarskih skupin in morda še raznih gospodarskih frakcij, potem je to delo že v jedru obsojeno na neuspeh in bo narodu mesto olajšanja prineslo samo nova bremena, ki bodo stalen povod za prepire in medsebojna trenja.

Pogled po svetu naše besede dovolj potrjuje, zato pa le želimo, da bi nam vzgledi bili tako močni in prepričujoči učitelji, da bi nam ne bilo treba priti v mučeniško šolo, kakršno preživljajo zdaj nekatere slovanske veje.

Evropska vojna

Položaj na vzhodu se vedno bolj zaostruje na škodo Poljakov. Čeprav ves svet in celo sami Nemci priznavajo Poljakom levjo hrabrost in izreden patriotizem, vendar vse kaže, da bo Poljska v tej velikanski borbi podlegla, ako smemo verjeti raznim črnim in mrkim vestem, ki prihajajo v svet.

Obkolitev

Po odbitju nemškega navala na Varšavo, kar je za Poljake vsekakor pomenil velik uspeh, so po vsej priliki Nemci vrgli glavno moč svoje oborožene sile na poljski jug, kjer hočejo presekat poljski stik z Romunijo, ki je sicer nevtralna, a vendar za Poljsko velikega pomena. S severovzhoda srdito napadajo Nemci v smeri iz Prusije in si tako prizadevajo, da bi poljsko glavno armado obkolili. Ako se nemški vojski to posreči, je Poljska dejansko — uničena, oziroma vsaj tako vržena na kolena, da mora pristati na vse.

Nekateri sodijo, da bo zmogovalka v tem primeru ravnala podobno kakor Japonska v zasedenem delu Kitajske: osnovala sebi prijazno vlado in sklenila z njo mir.

Hkratu s tem pa poročevalci sami opozarjajo, da so to za zdaj samo še ugibanja, ne pa zanesljive napovedi.

Največ skrbi

povzroča diplomaciji sedanje zadržanje Rusije.

Rusija še vedno kliče rezerviste pod orožje. Poročila o številnem obsegu teh vpoklicev so silno netočna, zato si ni mogoče ustvariti prave slike. Medtem ko nekateri poročajo, da je vpoklican poldrugi milijon mož, govore drugi celo o štirih milijonih. Ako ne nič drugega, nam to potrjuje, da so vpoklici obsežni in se torej Rusija resno pripravlja. Kam te priprave merijo, to je še vprašanje.

General Sosnovski, poveljnik poljske vojske, ki je kljub junaškemu odporu strta in poražena. Kaj je bilo vzrok tako naglega poraza, še ni mogoče natančno presoditi, dejstvo pa je, da bi bil poljski narod pod spretnjšim vodstvom deležen drugačne usode.

Delitev Poljske?

Sicer so to bili še računani brez krčmarja, vendar zaradi boljšega poznavanja sedanjega zapletenega položaja objavljamo tudi te glasove.

Po mnenju švicarskih listov je treba v najkrajšem času pričakovati ruskega posega v vzhodni Poljski. Tam prebivajo večinoma Ukrajinci in Belorusi, ki spadajo v rusko interesno področje. Zato nekateri sklepajo, da bo te pokrajine zasedla Rusija in jih vključila v svoj državni organizem, medtem ko bi poljski zapad vzela Nemčija do tja, kjer so potekale meje leta 1914. ali še dalje. Vmes bi ostal majhen del okrnjene Poljske kot nemški protektorat ali pa kot samostojna država po vzoru Slovaške.

Romunske skrbi

Ta razvoj dogodkov zlasti vpliva na Romunijo, ker Rusija doslej še ni nikdar uradno pri-

znala odcepitve Besarabije, ki je sedaj pod romunsko oblastjo.

Zaradi tega Romunija sedaj strogo naglašajo svojo popolno nevtralnost in je menda zopet pripravljena dobavljati Nemčiji vse tisto blago, zlasti pa nafto, kakor se je bila pred časom zavezala v trgovinski pogodbi, a pozneje ukinila, ker Nemčija ni mogla plačevati v devizah.

Poljska izginja

Ze v nedeljo smo izvedeli, da se je položaj v evropski vojni bistveno spremenil. Rusija, ki je s kraja v sedanji vojni ostala nevtralna, je spremenila svoje stališče in dejavno posegla v nadaljnji razplet dogodkov.

Poljske ni

Predsednik vlade in minister (komisar) zunanjih zadev je poslal v imenu ruske vlade v soboto poljskemu poslaniku v Moskvi noto, v kateri naglašajo, da zaradi zadnjih dogodkov Poljske dejansko ni več. Njena vlada, o kateri se niti ne ve, kje je, ne daje od sebe nobenih znakov življenja, Poljska pa je izgubila vsa svoja industrijska in gospodarsko-kulturna središča in je tako nesposobna za nadaljno samostojno življenje. Zato so vse dosedanje rusko-poljske pogodbe izgubile veljavo.

Spričo tega, pravi ruska nota, so nastale razne možnosti za zapletljaj, ki bi lahko resno ogrozili Rusijo. Zato so dobile ruske čete ukaz, da v nedeljo ob 4. prekorajo poljsko mejo in vzamejo v varstvo ukrajinsko in belorusko prebivalstvo, ki je po krvi in plemenu Rusom sorodno.

Ruska nota hkrati obljublja Poljakom, da bo Rusija skušala rešiti Poljsko nadaljnega vojnega gorja.

Poljski odpor

Ta korak Rusije je povzročil veliko zmedo med poljskim prebivalstvom in verjetno tudi med četami ob rusko-poljski meji. Vojaštvo se je Rusom postavilo v bran, vse pa kaže, da je la obramba brezupna in brezuspešna ter bo zahtevala samo brezkoristne žrtve, ki pa položaja nikakor ne bodo mogle spremeniti niti za las. Trdijo, da se bosta ruska in nemška armada srečali pri Brestu Litovskem, ki je znan še iz dveh dni svetovne vojne in kjer so bili v zadnji fazi svetovne vojne po ruski revoluciji na nemško pobudo postavljeni prvi temelji Poljski, ki sedaj tone v zgodovino.

Rusko prodiranje

Poljski veleposlanik v Moskvi Grzybowski je rusko noto sicer zavrnil, vendar je o njeni vsebini obvestil poljsko vlado. Rusi so ob napovedani uri res začeli korakati v Poljsko in so naglo prodrli že 55 km v Poljsko. Zasedli so celo vrsto večjih krajev v Belorusiji: Parapjanov, Molodečno in Vološin. Prekorili so reko Njemen in zasedli kraje Horoščevica, Mir, v južni Ukrajini pa Rovno, Dubno, Zabraž, Tarnopol in Kolomin (znan iz svetovne vojne pod madžarskim imenom Kolomeja).

Anglija in Francija

Novo nastali položaj je seveda važen za obe zapadni demokraciji. Kaj bosta storili sedaj? O tem se vprašuje ves svet, nekateri pa že tudi napovedujejo, da bosta ti dve državi avtomatično sedaj stopili v vojno z Rusijo.

Na pomoč

Kakor je znano, obstoja med Poljsko in Romunijo pogodba o medsebojni pomoči. Po duhu in besedi stopi obveznost o pomoči takoj v veljavo, kakor hitro bi bila katera izmed pogodbenic napadena.

Na podlagi te pogodbe je poljski poslanik v Bukarešti poklical Romunijo na pomoč, več ko verjetno pa je, da bo ta klic ostal brez odnosa; kajti ta država ima sedaj z zavarovanjem

lastnih meja toliko brig in skrbi, da ne more misliti na pomoč komurkoli.

Prav ta primer živo dokazuje, kako ničev je sistem bilateralnih (dvostranskih) pogodb, kakor hitro je pokopano načelo kolektivne var-

Ulica v Lo d Ź u, mestu, ki je imelo za Poljsko velik industrijski pomen.

nosti. V nadaljnjem poteku vojne se bo še večkrat pokazalo, da so dvostranske pogodbe brez jamstva večjih skupnosti (skupine držav s skupnimi interesi) čisto brezpredmetne.

Madžarska

je sedaj posebno v skrbeh. Ta država ima namreč na severovzhodu manjšino, za katere se boji, da jih bo Rusija zahtevala zase. Sicer je Rusija o svojem vkorakanju na Poljsko obvestila vse države, s katerimi ima diplomatske stike, in je izjavila, da bo do vseh teh ostala nevtralna, vendar skušnje novejša doba kažejo, da marsikdaj niti dobra volja ne zadostuje in razvoj sam prisili to ali ono državo do ukrepov, ki niso bili poprej nameravani.

V vsej tej zmedbi ne smemo prezreti dveh važnih poglavij:

1. Rusija je prvič po revoluciji uradno podčrtala svoje zanimanje za Slovane zunaj ruskih meja, ko je v noti poljski vladi in v govoru Molotova podčrtala, da so Ukrajinci in Belorusi na Poljskem Rusom sorodni.

2. Evropski vzhod in zahod sta v sedanji vojni nasprotnika.

Ohranimo mirno kri!

Ti dogodki bodo izzvali odmeve in pretresljaje po vsem svetu in bodo močno vplivali tudi na Balkan, na bližnji Vzhod in verjetno tudi na Sredozemlje.

Razumljivo je tedaj, če naš človek hoče v prvi vrsti izvedeti, kaj bo z nami.

V tem oziru smatramo za svojo dolžnost, da opozorimo vse: Ohranimo mirno kri! Naša država je v vsem tem sporu nevtralna in prav gotovo pri nas nihče ne želi vmešavanja v trenja, ki so na vidiku. Dolžnost vsega naroda je, da z mirno pripravljenostjo, discipliniranostjo in skrajnim obvladovanjem živcev podpira svoje odgovorne predstavnike v prizadevanju, da svojo nevtralnost tudi ohranimo.

Danes vsi najbolje služimo domovini, ako ohranimo mirno kri in smo pri tem na vse pripravljeni. Gre za velike reči, gre po vsej priliki za popolno preobrazbo Evrope. Južni Slovani smo za evropski blagor krvaveli stoletja in stoletja. Danes je doslej naša naloga, ostati otok miru v valovih bojnih viharjev.

Zlasti opozarjamo vse, da ne nasedajo tako zvani »živčni vojniki«. Alarmantne vesti, laži, klevete in novice, ki preračunano vznemirjajo ljudi, je treba mirno prezirati. Saj so se naši čitatelji že v teh 14 dneh lahko prepričali, koliko so vredne.

Ako bomo tudi v tej zmedbi znali ohraniti mirno dostojanstvo zrelega civiliziranega naroda, se nam ne more zgoditi nič hudega in se nimamo ničesar bati.

Poljska vlada

se bo — ali se je morda medtem že preselila v Pariz. Prvotno je bila poljska vlada namenjena v Romunijo, ker pa ta država zaradi svoje nevtralnosti ne more na svojih tleh pustiti političnega delovanja tuje sile, se bo poljska vlada preselila v Pariz, kamor bo verjetno prepeljan tudi zlati zaklad poljske Narodne banke.

Nemci pišejo

Nemški listi pišejo odkrito o bližnji delitvi Poljske. Po teh glasovih bosta Rusija in Nemčija prišli na račun Poljske do skupne meje, ki bo odgovorjala medsebojnim političnim, etnografskim in gospodarskim interesom.

Po teh vesteh bo Rusija zasedla na Poljskem pokrajine vzhodno od Buga in Dnjestra, kar se medtem že dogaja.

Ta poročila pa naglašajo, da je izključen vsak vojni spopad v Podunavju in na Balkanu.

Nemške izgube

Po poročilu angleških poročevalcev so doslej Nemci izgubili v bojih na Poljskem okoli 100 tisoč mož, ki so deloma padli, deloma pa so ranjeni. Med njimi, ki so padli na poljskem bojišču, je tudi nemški princ Oskar, vnuk bivšega cesarja Viljema.

Na morju

Po angleških poročilih je Nemčija že pred izbruhom sovražnosti razpostavila svoje pod-

Zapadno bojišče. Z zapada ni nobenih posebnih poročil. Francozi vedo samo povedati, da prodirajo korakoma, vendar se tako zvane Siegfriedove erte še niso lotili. Nekateri trdijo, da je ranljiva, podobna pa je, da sami svojim trditvam nič prav ne verjamejo. Saarbrücken je še vedno v nemških rokah, dasi ga Francozi zavzemajo že tri tedne.

mornice po vseh morjih na strateško važnih točkah.

Te podmornice so potopile celo vrsto angleških, francoskih in tudi nevtralnih ladij. Precej ladij je tudi nasedlo na mine ali pa postalo žrtev lastnih eksplozivnih sredstev.

Do kakega odkritega boja na morju doslej še ni prišlo in je podoba, da se vse mornarice doslej še izogibljejo resnejšim in pomembnejšim spopadom.

Kaj pravi Amerika

Pred kratkim je prišlo do sporazuma med Rusijo in Japonsko. V Ameriki smatrajo to zblizanje kot okrepitev bloka totalitarnih držav, na drugi strani pa resno nevarnost za demokratične države.

Nemški ultimati

Vrhovno poveljstvo nemške vojske je 16. t. m. poslalo po radiu poljski vojski ultimati, ki ga je baje Poljska odklonila. Včeraj (v nedeljo) ob 3. uri popoldne je rok potekel, nato pa je bil določen 12 urni rok za izpraznitev civilnega prebivalstva iz Varšave.

Poznejša poročila govore o parlamentarcih, ki naj bi se prišli pogajati za predajo Varšave, vendar je položaj ta trenutek v tem pogledu še nejasen. Verjetno pa je, da je poljski odpor v dosedanji obliki zlomljen, kaj pa se bo zgodilo v bodočnosti, tega še ne vemo. Vsekakor pa je podoba, da Poljska ne bo izginila po germanškem načrtu, ampak se bo njena nadaljnja usoda razvijala po ruski zamisli.

Slovaška

Iz nemških virov prihajajo poročila, da je Rusija v sedanjem vrvežu priznala Slovaško in bo spoštovala njene meje.

Kolonialna pomoč

Kakor poročajo, je že sedaj v Franciji toliko kolonialnega vojaštva, kolikor so ga kolonije poslale v letih 1914. do 1918.

Po dosedanjih načrtih bodo kolonije letos dobavile v Franciji ogromne množine živil, surovin in vojnega materiala.

Glasovi o delitvi Poljske

Po zadnjih poročilih je razdelitev Poljske že sklenjena in domenjena.

Vzhodni del (Ukrajince in Beloruse) vzamejo Rusi, zapadni del Nemci, v sredi pa ostane mala samostojna poljska država, morda po zgledu Slovaške — ali kaj podobnega.

Trenutno je torej poljske države kljub hrabrosti njenega prebivalstva, ki jo v enaki meri priznavata prijatelj in neprijatelj, konec.

Zgodovina bo šele pravično povedala, kdo je to zakrivil. Nam sodobnikom pa se močno zdi, da poljski prijatelji niso izpolnili obljub v polnem obsegu. Zato ni čudno, če odmeva iz poljskih poročil neko razočaranje.

Rusom se Poljaki skoraj več ne stavijo v bran. Usoda je torej zopet spregovorila bistveno drugače nego so nekateri še pred nekaj tedni pričakovali.

Pogajanja z Italijo

Angleški listi poročajo o pogajanjih med angleško, francosko in italijansko vlado o nadaljnjem zadržanju Italije v tej vojni, zlasti pa z ozirom na Sredozemlje.

Pravijo, da pogajanja potekajo v prijateljskem in pristranskem duhu, ter naglašajo, da želita zapadni demokraciji najprej dobiti obvezno izjavo Italije glede njenega nadaljnjega zadržanja nasproti Nemčiji.

Boji na zapadu

Na zapadni fronti se ni še ves čas vojne zgodilo nič posebnega. Francozi polagoma in previdno prodirajo na ozemlju med svojo in nemško utrjeno črto, do večjih bojev pa še ni prišlo.

Kakor je podoba, Francozi silno varujejo svoj človeški material in glede tega nastopajo ravno nasprotno kakor Nemci na vzhodu. Če je ta taktika pravilna in kakšne uspehe bo rodila, to bo pokazala šele bodočnost. Na vsak način pa je že danes jasno, da angleško francoska taktika na zapadu ni mogla razbremeniti Poljakov na vzhodu in je poleg drugih okoliščin tudi ta v veliki meri sokriva naglega poraza Poljske. Tako vsaj sklepajo nevtralni opazovalci.

Pri tem je seveda venomer treba imeti pred očmi dejstvo, da sedanja vojna ni lokalna (krajevna), ampak široko razprostrta. Zato niso vsa bojišča niti še odprta za prizore, ki se utegnejo odigrati v bližnji bodočnosti.

Bolj nepristransko, ko človek dogodke opazuje, bolj prihaja do zaključka, da male države v tej vojni ne igrajo in tudi ne bodo igrale pomembnejših vlog, ker v tej vojni ne gre za vprašanje posameznih evropskih držav, ampak za premoč svetovnih imperijev, ki igrajo sicer svoj sedež v Evropi, obvladajo pa dejansko svet.

Te misli nam vzbujajo potek bojev na zapadu in tudi nastop angleškega letalstva. Morda je to znamenje, da Anglija še nima zanesljivih vesti o vsebini in obsegu dogovorov med Berlinom in Moskvo. Morda je vmes kaj drugega.

Trenutno je ves svetovni položaj za nepristranskega opazovalca velika uganka, ki zahteva mnogo opreznosti, pripravljenosti in jeklenih živcev.

Avstrijski prostovoljci

Znani avstrijski plemenitaš knez Starhemberg, ki je svojčas organiziral v Avstriji heimwehrovske čete, se je ponudil francoski vladi, da ustanovi posebno avstrijsko brigado, ki se bo borila na strani Francije in Velike Britanije proti Nemčiji.

Češka vlada v Parizu

V Parizu je bila osnovana češka vlada z dr. Eduardom Benešem na čelu. Zunanje ministristvo je prevzel pariški poslanik Osuski, finančno ministristvo Autrata, vojno pa general Inger. Med angleško in francosko vlado se vodijo razgovori o priznanju češke vlade. To bosta ti dve vladi toliko lažje storili, ker nista priznali češkomoravskega protektorata. Nova češka vlada bo v najkrajšem času mobilizirala svojo armado iz vseh Čehov, ki živijo v tujini. V češko vojsko se priglajajo tudi Slovaki.

Iz tujine

■ V Berlinu so izdali poziv, da naj se soodrodniki za padlimi vojaki ne oblačijo v črno in ne žalujejo za njimi, ker smrt na bojnem polju ne more biti povod za žalovanje, temveč za ponos.

■ Vojno klobaso so uvedli v Nemčiji. Mesarji smejo izdelovati samo eno vrsto klobas.

■ Ameriški Rdeči križ je dovolil 50.000 dolarjev za nakup šotorov, ki bodo poslani poljskemu Rdečemu križu. Za ameriško bolnico v Parizu je dovolil ameriški Rdeči križ 25.000 dolarjev.

■ Francoski državljani, ki so nameščeni v splitski ladjedelnici, so odpotovali v Francijo, ker so bili mobilizirani.

■ Nemška vlada je pozvala židovske zdravnike, ki so bili izgnani ali so sami pobegnili iz Nemčije, da se naj vrnejo nazaj. Oblasti so prepovedale vsem židovskim zdravnikom, ki se še nahajajo v Nemčiji, da ne smejo zapustiti države. Vse židovske zdravnike so izpustili iz koncentracijskih taborišč in so dodeljeni zdravniški službi v zaledju. Vsi ti ukrepi so bili storjeni zaradi pomanjkanja zdravnikov v vojaških bolnišnicah.

■ Nemčija gradi z vso naglico nove podmornice, da bo mogla nadomestiti izgube.

■ Ameriški kongres (parlament) je sklican za 21. septembra. Predsednik Roosevelt bo kongresu predložil spremembo nevtralnostnega zakona, ki naj omogoči prodajo orožja Angliji in Franciji.

■ Italijanski prestolonaslednik Umberto je bil 15. sept. star 34 let. Pred kratkim je bil imenovan za poveljnika prve italijanske armade.

■ Nov protiletalski top. Švedska tovarna orožja je izdelala nov protiletalski top, ki izstrelji 140 strelcev na minuto, ki dosežejo višino 5.000 m. Izstrelki so opremljeni s posebnim učinkom, ki omogoča opazovanje uspeha obstreljevanja letal ponoči. Kaliber novega topa znaša 40 milimetrov.

■ Nemške trgovske ladje. V španska pristanišča se je zateklo 64 nemških trgovskih ladij, da se izognejo zasledovanju angleških vojnih brodov.

Prizori iz vojnega vrveža (od leve na desno): Francoski vojaki v novi bojni opremljeni. — Poljska posadka z znamenite Westerplatte, ki se je borila z nepopisno hrabrostjo in se je predala po dolgih bojih šele po treh dneh lakote. V priznanje za hrabrost posadke so Nemci poveljniku tudi po predaji dovolili nositi sabljo. — Poveljnik poljske posadke na Westerplatte.

Doma in drugod

Dr. Maček pri Nj. Vel. kraljici Mariji

Nj. Vel. kraljica Marija je sprejela 13. sept. v dvoru na Dedinju v avdienci podpredsedka kr. vlade dr. VI. Mačka. Po tej avdienci je bil dr. VI. Maček sprejet v Belem dvoru v avdienci pri Nj. Vis. kneginji Olgi.

Hrvatski socialisti o sporazumu

»Slobodna riječ«, glasilo hrvatskih socialistov razpravlja o sporazumu in pravi: »Iz vsega srca želimo, da bi bili temelji naše nove skupnosti taki, da se bo dala na njih zgraditi čim boljša, čim večja in čim lepša narodna zgradba. Enako želimo, da bi nova Hrvatska postala steber demokracije, ker smo globoko prepričani, da je tudi ta končni uspeh hrvatskega naroda v stvari zmagoslavje demokratske ideje.«

Ustroj banovine Hrvatske

Na podlagi uredbe o banovini Hrvatski, ki ima ustavni značaj, je izšla pretekli teden nova uredba o ustroju banovine Hrvatske. Ta uredba predvideva ustanovo podbana in banovinske izpostave v Splitu. Ban g. dr. Ivo Šubašić je takoj imenoval za podbana g. dr. Ivo Krbeka ter vodjo banovinske izpostave v Splitu g. Bulića, pomočnika bana primorske banovine.

Pripravljajo pa se še nove uredbe za ureditev banovine Hrvatske, zlasti važna bo uredba o prenosu kompetenc (pravice), kakor so določene v sporazumu.

Zborovanje HSS

V Zagreb je bila te dni sklicana konferenca vseh sreskih organizacij HSS iz cele banovine Hrvatske. Predsednik g. dr. VI. Maček je izjavil na vprašanje novinarjev, da je konferenca imela namen podučiti v vseh podrobnostih glavne zaupnike HSS in s tem ves hrvatski narod o sporazumu in njegovi izvedbi ter o vpliku vojaških obveznikov k vojakom.

Tako obveščanje v vseh važnih vprašanjih, da je bilo vedno v navadi v HSS, kajti vodstvo stranke stoji na stališču, da je potrebno narodu vselej povedati resnico.

Hranilnico banovine Hrvatske

je ustanovil v Zagrebu ban g. dr. Ivo Šubašić. Za predsednika hranilnice je bil imenovan dr. Juraj Krnjević, glavni tajnik HSS in urednik »Seljačkoga doma«.

„Samouprava“ — tednik

»Samouprava« je glavno in uradno glasilo JRZ. Od ustanovitve je izhajala »Samouprava« kot dnevnik. Po doseženem sporazumu je pričela izhajati kot tednik in je zadržala še vedno značaj glavnega in uradnega glasila JRZ.

Dva pomočnika kmetijskega ministra

S kraljevskim ukazom sta bila postavljena za pomočnika kmetijskemu ministru g. dr. Branaku Cubriloviću načelnik oddelka za živinorejo g. Cvijanović in šef fitopatološkega zavoda v Sarajevu g. Jovo Popović.

Novi ban vardarske banovine

Za novega bana vardarske banovine je bil s kraljevim ukazom imenovan g. Aleksander Andrejević, višji sodni svetnik iz Beograda. Novi ban je služboval dolgo vrsto let v Južni Srbiji in so mu tamošnje razmere dobro znane. S svojim lepim postopanjem in občevanjem si je pridobil zaupanje naroda, zlasti kmetijskega sloja. Novi ban je že prisegel in odpotoval na svoje mesto v Skoplje.

Dr. Šubašić, prvi ban banovine Hrvatske po narodnem sporazumu.

Glavni odbor Jugoslovanske nacionalne stranke

je imel v nedeljo sejo pod predsedništvom g. Petra Živkovića. Seji sta prisostvovala tudi ministra v p. Ivan Pucelj in dr. Albert Kramer. Dr. Kramer se je spotoma ustavil še v Zagrebu in tam razgovarjal z Večeslavom Vilderjem in Savo Košanovićem. Glavni odbor Jugoslov. nac. stranke je razpravljala o sporazumu, ki je bil sklenjen med Dragišo Cvetkovićem in dr. Mačkom in opredelil svoje stališče do preureditve naše države, kakršna je v sporazumu določena. Predsedstvo stranke se je že pred štirinaj-

stimi dnevi načelno izreklo za sporazum in izrazilo pričakovanje o uvedbi političnih svoboščin, v katerih se naj izvedejo volitve bodočega narodnega predstavništva, ki bo moralo na osnovi § 116. ustave, sporazum odobriti.

Srbski glas o sporazumu

V Beogradu je bil pred leti ustanovljen »Srbski kulturni klub«, ki naj bi po vzoru Hrvatov združil vse Srbe v nadstrankarsko skupnost, kjer naj bi se izražalo skupno hotenje in mnenje vseh Srbov do naših notranje političnih in kulturnih vprašanj.

»Srbski kulturni klub« je pretekli teden objavil svojo izjavo glede sporazuma, ki se glasi takole:

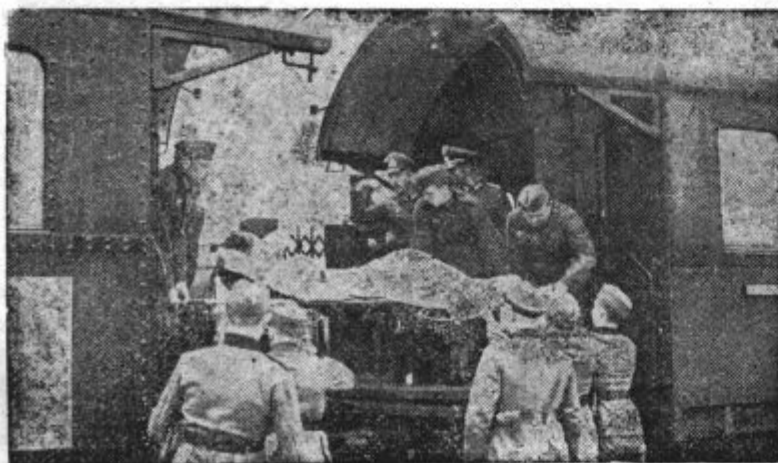
Današnji mednarodni položaj zahteva, da se vsi rodoljubi vzdrže vsake notranje politične borbe in da gledajo na vsa vprašanja s stališča obrambe domovine. Danes je važnejša ohranitev Jugoslavije, kakor pa delitev oblasti in izvajanje teh ali onih političnih načel.

Sporazum, ki je bil sklenjen med predsednikom JRZ in predsednikom HSS, daje lahko povod za upravičeno kritiko, vendar smatra odbor Srbskega kulturnega kluba, da sedaj ni trenutek za razpravljanje o tem. Srbski kulturni klub se že resno bavi s proučevanjem vprašanja državne preureditve, ki zahteva mnogo časa, svobodnega razpravljanja in skrbnega dela. Toda danes moramo delati samo za to, o čemer ni in ne sme biti nobenega razpravljanja, to je za obrambo Jugoslavije, svobodne nacionalne države vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Srbi se ne smejo niti za trenutek izneveriti svojemu velikemu nacionalnemu in državnemu poslanstvu. Zato morajo prenehati z vsemi strankarskimi borbami in trenji. V trenutku, ko so se naši bratje Hrvati in Slovenci tako organizirali, da so dosegli višek edinstva in sloge, zahteva korist domovine, da tudi Srbi store vse za svoje zbiranje, za čim bolj enotno organiziranje in da postavijo v prve vrste svoje najboljše ljudi. Srbi so glavni tvorci Jugoslavije in so tudi danes njen glavni steber. Ta vloga jim nalaga tudi največje naloge, ki jih bodo izpolnili samo s popolno disciplino, slogo in odločnostjo.

O podrobnostih nove državne ureditve se ne more govoriti brez predhodnih studij. Toda o temeljnih načelih državne ureditve si moramo biti že danes na čistem. Nova državna ureditev mora biti taka, da se bodo v Jugoslaviji tako Srbi, Hrvati in Slovenci čutili, kakor v svoji hiši. Bila je usodna in zlokobna zmeta meniti, da je mogoče ustvariti svobodo Srbov, Hrvatov in Slovencev v kaki omahljivi državni skupnosti. Kakor jamči pravno varnost posameznikov le močna državna oblast, tako more biti svoboda Srbov in Hrvatov zavarovana samo v čim tesnejši njihovi medsebojni skupnosti.

Obramba in napredek Jugoslavije zahtevata, da se znajdejo pri skupnem narodnem delu skupno vsi Srbi, Hrvati in Slovenci kot en človek z enakimi pravicami in tudi enakimi dolžnostmi.

Levo: V Berlinu bolničarji prevzemajo prve ranjence s poljskega bojišča. Desno: Poseben oddelek ženskih pilotk v Franciji. Vodi jih ga. M. Charnauxova v činu majorja.

Proti dviganju cen

V ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje se je vršila pretekli teden konferenca predstavnikov zainteresiranih ministrstev pod predsedstvom socialnega ministra g. dr. Budisavljevića, ki je razpravljala o pobijanju draginje živil in brezvestne špekulacije. Na konferenci je bilo sestavljeno tudi besedilo uredbe o brezvestni špekulaciji z živili, ki je bila predložena ministru v odobritev.

Nov beograjski župan

Na predlog notranjega ministra je bil razrešen župan beograjske občine Vlada Ilić. Za novega župana je bil imenovan Vojislav Djuričić, bivši finančni minister. Obenem je bil razrešen tudi ves dosedanji mestni svet. Postavljenih je bilo 73 novih občinskih svetnikov. Med njimi je tudi bivši minister za socialno politiko Miloje Rajaković.

Razrešeni mestni sveti na Hrvatskem

Hrvatski ban dr. Ivo Šubašić je razrešil imenovane občinske svete v mestih Koprivnica, Slav. Brod, Sušak, Sisak, Vinkovci, Čakovec, Križevci, Slavonska Požega, Bakar in Petrinja.

Zborovanje prekmurskih evangeličanov

V Moravcih blizu Murske Sobotice je zborovalo pretekli petek starešinstva slovenske evangeljske cerkve pod predsedstvom znanega prekmurskega industrialca g. Josipa Benka. Skupščina je razpravljala o cerkvenih in šolskih zadevah tero vseh dogodkih na področju prekmurskega starešinstva.

Novi pomočnik finančnega ministra

Za pomočnika finančnega ministra je bil postavljen dr. Antun Filipančić, tajnik Zveze denarnih zavodov in zavarovalnih zavodov v Zagrebu. Dr. Filipančić je priznan gospodarski strokovnjak v vprašanjih državne finančne in davčne politike. Dr. Filipančić je sodeloval tudi pri sporazumu med strokovnjaki, ki so podrobno obdelali besedilo sporazuma.

Dodatne sodne takse

Dne 15. sept. je stopila v veljavo uredba o gradnji in opremljenosti sodnih zgradb in o urejanju zemljiških knjig. Za kritje stroškov je bil ustanovljen poseben fond, v katerega se stekajo dohodki iz dodatnih sodnih prispevkov, ki se pobirajo v obliki takse. V ta namen so bili izdani kolki v vrednosti 0'50, 1, 2, 5, 10 in 25 din.

Sodni prispevek se pobira v višini ene desetine takse, predpisane z zakonom o sodnih taksah, vendar ne more biti manjši od 0'50 din in ne večji od 25 din. Vrh tega se sodni prispevek plačuje za vknjižbe in predznamenbe lastniške pravice na nepremičnih stvareh in rudniške lastnine, nadalje za sestavo listin, ki so potrebne za vknjižbe in jih sestavi sodišče po urédbi o sestavljanju listin v zemljiško-knjižnih stvareh in za potrdila izvršnosti sodnih odločb ne glede na to ali se izdajo na ustno ali pismeno prošnjo v višini 2 din.

Molčati in delati

Finančni minister dr. Šutej je pretekli teden sprejel novinarje in jim dejal:

»Smatram, da je v teh časih najbolj pametno molčati in delati. Mi sedaj delamo za mir in se ne bojimo. Upam, da bo to delo kronano z ugodnimi rezultati. Edino, kar vam morem reči kot novinarjem, je, da je vaša velika dolžnost, da vse naše ljudstvo opozorite, da ni ničesar, česar bi se mogli bati, ne za varnost države, niti za varnost dinarja!«

Hrvatska bo demokratično urejena

Glasi dr. Vl. Mačka »Hrvatski dnevnik« misli, da se bodo še pred koncem letošnjega leta vršile volitve v hrvatski sabor. Dnevnik pravi, da so že določene smernice volilnega zakona. Te smernice so popolnoma demokratske in kažejo, da se bo v Hrvatski vladalo popolnoma na demokratiški način. To bo obenem kažipot, po katerem naj bi krenila vsa državna politika. Ne samo prebivalstvo Hrvatske, temveč vsi državljani željno pričakujejo rezultate novega političnega kurza.

Dr. Lazar Marković o delu vlade

Minister pravde dr. Lazar Marković je govoril na zaupniškem zborovanju o sporazumu in o delu sedanje vlade ter dejal med drugim:

»Glavne naloge sedanje vlade so izvesti sporazum, čuvati državo in vrniti narodu politične svoboščine. Izvedba sporazuma bo izvršena lojalno in razumno. V tem oziru bodo gotovo storili svojo dolžnost tako Hrvati kakor Srbi. Po sporazumu ostaja nedotaknjeno naše narodno in državno edinstvo. Hrvati so dobili to, da lahko na svoji zemlji po svoji volji urejajo svoje stvari. Vlada stremi za obnovo političnih svoboščin in normalnega parlamentarnega življenja. Edina ovira, da se na tem polju ne postopa

hitreje, je težka zunanje-politična situacija. Vlada bo skoraj sprejela zakon o volitvah narodnih poslancev s tajnim glasovanjem, s sistemom okrožij in srezov. Volitve v novo narodno skupščino bodo zelo važne, ker bo imela skupščina naknadno odobriti sedaj sklenjeni sporazum. Sporazum bo vnešen v novo ustavo ter bo šele takrat definitivno redigiran. Kar se tiče novih političnih zakonov, morem reči, da bodo sprejeti in da bodo zelo svobodoljubni, tako da bo omogočeno ustanavljanje strank po njihovih političnih programih.«

Obračun kmetijskih dolgov

Po podatkih Priv. agrarne banke je bilo dokončno obračunano stanje kmetijskih dolgov 1. avgusta takole:

Prijavljenih je bilo »Pabu« skupno 779.190 dolgov v nominalni vrednosti 3.126 milijonov dinarjev, upnikom je bilo vrnjenih 36.181 dolgov v nominalni vrednosti 301 milijon dinarjev, prevzetih in znižanih je bilo 557.880 dolgov v vrednosti 1.729'8 milijonov dinarjev. Na te prevzete dolgove so kmetje dolžni plačati »Pabu« 1.076'3 milijona dinarjev. Zavodom, ki so dolgove izročili, je odobreno v tekočem računu 1.064'3 milij. dinarjev ter 335'5 milij. v 3% nih državnih obveznicah.

Do sedaj so kmetje plačali »Pabu« 312'8 milij. din, kar predstavlja 29% celokupnih njihovih dolgov, ki jih imajo plačati.

Mladina na vasi

Ne pozabimo na delo

Pri nekaterih društvih kmetijskih fantov in deklet je zaradi zadnjih dogodkov nastopilo neko mrtvilo oziroma zastoj pri delu. Pozivamo radi tega vse tovariše in tovarišice, da ni podan noben razlog za mrtvilo! Nikogar ne sme motiti, če tega ali onega tovariša ni začasno doma; morajo radi tega v toliko bolj drugi napeti sile. Ne pozabite, tovariši in tovarišice, da je delo na prosvetnem polju, takšno delo, kakor ga opravljajo Društva kmetijskih santov in deklet, življenjsko važno za bodočnost našega naroda.

Vedno moramo imeti pred očmi, da nova misel kmetjsko-mladinskega gibanja pomeni krepko silo našega naroda, pomeni znamenje, da naš narod ne bo propadel, ampak večno živel in se razvijal v dobrobit vsega človeštva. Zaradi tega naše delo ne sme nikdar prenehati, niti za trenutek. Niso seveda na mestu kakšne bučne manifestacije, toda podrobno tiho delo pa moramo brezpogojno nadaljevati. Pozivamo okrožja, dn izvedejo občne zборе, če jih dosedaj še niso!

Zveza kmetijskih fantov in deklet.

Nemčavci

V naši vasi smo sklenili, da se pridružimo mogočnemu kmetjsko-mladinskemu gibanju, zato smo pristopili k ustanovitvi Društva kmetijskih fantov in deklet. Uvideli smo, da brez kulturnega dela in temeljite vzgoje mladine ni uspeha pri povzdigi naše vasi. Pri nas bomo pričeli takoj s temeljitim delom, ki naj pokaže našo odločno voljo, sposobnost in odločnost za rešitev kmetjskega človeka.

Boh. Češnjica

Ves bohinski kot in cela Gorenjska so še vedno pod globokim vtisom mogočnega kmetjskega tabora, ki ga je priredila kmetjska mladina v čast trdemu kmetjskemu delu. Z vsem ponosom smemo poudariti, da pomeni mogočen praznik mladega rodu, na katerem se je združilo vse ljudstvo, ki dela, da je to bil resničen praznik vstajenja in nove dobe.

Začudili smo se radi tega zadnjic, ko smo

slišali in čitali neke vesti, da so hoteli nekateri naše delo omalovaževati in ga celo smešiti. K temu bi imeli pripomniti samo to: Laž še nikdar ni služila dobrim in plemenitim ljudem; prepričani smo radi tega, da so takšne vesti napisali razni ljudje, ki jim nikdar ni bilo mar, kako se naš kmetjski človek bori za obstoj, za svoje pravice in čast vsega naroda. Radi tega nam takšne laži ne morejo iti na živce, saj je vsa šesttisočglava množica še danes priča, kako mogočen je spregovoril Bohinji!

*

Sprejem v zadružno šolo

V Ljubljani obstoji že več kot trideset let Zadružna šola, ki je bila lani razširjena v dva letnika. Pouk na tej šoli traja od srede oktobra do velike noči. Namen te šole je, strokovno vsestransko izobraziti in vzgojiti bodoče zadružne delavce, zato se tudi poučujejo najrazličnejši predmeti, kot slovenski jezik, zadružništvo, nauk o vodstvu zadrug, računstvo, knjigovodstvo, zadružno, menično in trgovsko pravo, strojeslojve in železniške tarife ter carine.

V prvi letnik se sprejemajo mladeniči, ki so dovršili 16. leto, vsaj ljudsko šolo in ki ostanejo na domu ter so pripravljeni delovati v domačih zadrugah.

V drugi letnik se sprejemajo samo tisti, ki so lani ali pa tudi že poprej dovršili I. letnik.

Kdor želi obiskovati šolo, mora prositi za sprejem. Prošnjo naj naslovi na Zvezo slovenskih zadrug v Ljubljani, Pražakova 11 in ji priloži krstni list in zadnje šolsko izpričevalo (oni, ki prosijo za sprejem v drugi letnik, samo izpričevalo prvega letnika). Prošnje ni treba kolkovati.

Kdor želi prejemati tudi podporo in misli, da je do nje upravičen, mora to v posebni prošnji utemeljiti. Zveza bo nato skupno zaprosila za podporo kr. bansko upravo, ki podeljuje tako pomoč le vrednim in potrebnim. Poleg tega mora vsebovati ta posebna prošnja še: prosilčevo izjavo, pri kateri zadrugi hoče sodelovati, nadalje izjavo, koliko potrebuje podpore na mesec ter izjavo, da bo podporo vrnil, če jo bo

banska uprava zahtevala v primeru, da v teku petih let ne bo hotel sodelovati pri nobeni zadruzi.

Prošnje je treba vložiti na Zvezo slovenskih zadrug najkasneje do konca septembra t. l.

*

Vel. Štanga

Naše šolske razmere kriče po spremembi. Okoli 150 otrok nima pravega učitelja. Zasilno poučuje otroke g. župnik v cerkveni hiši. Pouk je nereden. Otroci se ne nauče dovolj niti pisati, niti brati in ne računati.

Bivši naš župan Peter Končar se je trudil

in s hvalevredno skrbjo kupil občini hišo v Vel. Štangi. Svoj čas je bila v tej hiši občinska pisarna, stanovanje občinskega tajnika in orožniška stanica. Pod sedanjim županom se je občinska pisarna preselila iz lastne hiše v najete cerkvene prostore v Prežganje. Orožniška stanica se je preselila v Kresnice in občinska hiša v Vel. Štangi je ostala popolnoma prazna. To ni dobro občinsko gospodarstvo.

Ves narod v Vel. Štangi brez razlike zahteva, da se porabi občinska hiša za šolo in da se nevdržnim šolskim razmeram napravi nemudoma konec z imenovanjem učitelja na šoli. Pogoji so vsi dani v sedanjih občinski hiši, kjer so na razpolago šolski prostori in stanovanje za učitelja.

Vse leto mošt (širo)

lahko ohranite iz grozdja, kakor tudi vse sadne sokove brez kakršnega koli aparata — brez strokovnega znanja — brez zgube časa

s pomočjo **NIPOKOMBINA A/II.**

Odlična današnja iznajdba! Enostavno! Poceni! Higijensko!

Odobreno po Ministrstvu za poljedelstvo. — Navodila in cenike razpošilja brezplačno

Radiosan, Zagreb, Dukljaninova ulica 1

**Kupujte,
čitajte in
širite
„Kmetški list“**

Iz naših krajev

× Ban Hrvatske dr. Ivo Šubašić je potrdil pravila mladinske organizacije »Hrvatski junak«. Predstavniki bivšega »Hrvatskega Sokola« so na posebnem sestanku razpravljali o tem, ali naj ustanove in ožive organizacijo »Hrvatskega Sokola«, ali naj vstopijo v novo organizacijo »Hrvatskega junaka«. Predsednik HSS dr. Vl. Maček je priporočil »Hrvatskega junaka«, zato se »Hrvatski Sokol« ne bo obnovil.

× Tovarna za aluminij v Lozovcu je izdelala do sedaj že 100 vagonov aluminija. Tovarna namerava proizvodnjo še povečati.

× Neurje nad Sušakom. Na hrvatskem Primorju je divjalo v terek preteklega tedna strašno neurje. Najhuje je bil prizadet Sušak, kjer so vode zalile kleti, vdrla v nekatera skladišča in trgovine ter povzročile veliko škode.

× Srbohrvaška oddaja v angleških radio postajah se je pričela: Vsak dan ob 21.45 oddajajo angleške radio postaje poročila v srbohrvaščini.

× Izvoz sadja. Iz Novega Sada je bilo do sedaj izvoženih tri milijone kg svežega sadja. Največ je bilo izvoženih sliv, ki so tudi najboljšje obrodile.

× Glavno uredništvo Seljaškega doma, glasila HSS, je prevzel dr. Juraj Krnjević, glavni tajnik stranke. »Seljaški dom« pravi, da je predsednik preobložen z delom o naši narodni obrambi in zunanji politiki ter z vprašanjem prenosa oblasti na banovino Hrvatsko.

× Zaščita pred vojnimistrupi. Inž. Gjorgje Mandrino, asistent na ljubljanski univerzi, je spisal knjižico o zaščiti civilnega prebivalstva v bodoči vojni. V knjižici so obdelana napadalna sredstva, to so razdiralne, zažigalne in bombe z vojnimistrupi, način ugotavljanja in uničevanja strupov ter način zaščite proti njim.

× Tunel skozi Grad. Ljubljancani se zavzemajo za predor skozi Grad, ki naj bi služil prebivalstvu za zaklon pred sovražnimi bombnimi napadi.

× Pri OUZD v Ljubljani je bilo v avgustu zavarovanih 108.401 delavec. Povprečna zavarovana mezda je znašala 25'11 din na dan in je nekoliko nižja od lani.

× Dubrovnik zahteva vrnitev dragocenega arhiva, ki je bil ob koncu vojne prenešen z Dunaja v Beograd. V arhivu se nahajajo dragocene listine za proučevanje kulturne zgodovine Balkana.

× Zagrebška občina je dala hrvatskim umetnikom v teku 18 let 2 milijona din podpore.

× Pri Sv. Petru v Ljubljani so obnovili spomenik padlim vojakom. V nedeljo so prenovljeni spomenik blagoslovili.

× Bača bo zgradila svojo tovarno za cement blizu Sremskih Karlovcev, kjer so velika ležišča prvovrstnega laporja. Bača je že kupil 40 ha zemljišča.

× Fižol in koruzo je naša država prepovedala izvažati zaradi slabe letine in da se zaščiti potrebe domačega prebivalstva.

× Na dosmrtno ječo je bil obsojen pred celjskim okrožnim sodiščem posestnik Anton Kotnik iz Kozjaka pri Mislinju, ker je dal l. 1937. umoriti svojo ženo Marijo. Hlapec Alojzij Sibanc je sunil ženo z lesenega odra pri spravljanju sena, da je nesrečnica padla 13 metrov globoko in obležala na mestu mrtva. Sibanc je dobil od gospodarja Kotnika za svoj zločin 200 din, od celjskega sodišča pa 20 let robije. Te dni pa je bil obsojen še gospodar na dosmrtno ječo.

× Za vršilca dolžnosti poveljnika 4. armijske oblasti v Zagrebu je bil imenovan general Peter Nedeljković, dosedaj poveljnik 3. armijske oblasti v Skoplju. V Skoplje pa je imenovan general Ilija Brašić, dosedanji divizionar v Subotici.

× Umrl je v Ljubljani starosta Ljubljanskega Sokola Bogomil Kajzelj.

× Ministri KDK so prispeli preko nedelje v Zagreb. Poštni minister dr. Torbar je pregledal poštno direkcijo, dr. Budisavljević pa socialne ustanove.

× Radijske vesti se sme v Beogradu poslušati samo v zaprtih prostorih. Policija je prepovedala nameščati radijske aparate na okna, balkone ali odprte prostore.

× Dr. Maček o slovenski banovini. Novinarji so sporočili dr. Mačku, da se napoveduje ustanovitev slovenske banovine. Dr. Maček jim je odvrnil kratko: »Kar se mene tiče, sem tudi s tem zadovoljen.«

× Hodjerova narodna stranka, ki je šla na volitve skupno z JRZ in kandidirala na listi dr. Milana Stojadinovića je imela nedavno sejo svojega vodstva, ki je razpravljalo o stališču do sporazuma. Iz resolucije je razvidno, da stranka sporazum odklanja, čeprav tega ni izrecno povedala. Vodstvo pravi, da bo povedalo svoje mnenje o sporazumu, kadar se bodo razmere v Evropi pomirile in ko bodo pri nas doma uvedene politične svoboščine.

× »Hrvatski dnevnik« od nedelje ponovno pribija, da nimajo Slovenci prav nobenih zaslug za sporazum in tudi ne žele, da bi še kdaj vtikali prste v srbohrvatske zadeve. Vse medsebojne odnose bodo uredili Srbi in Hrvati sami brez kakršnega koli posredovanja. Kadar bodo Srbi in Hrvati neposredno rešili vsa sporna vprašanja med seboj,

× Politična pisarna dr. Vl. Mačka in HSS se je preselila v nove prostore v palači Gospodarske sloge v Zvonimirovi ulici 17. Tu bo dr. Vl. Maček sprejemal stranke, kadar se bo mudil v Zagrebu.

× Obešen je bil v sredo 13. septembra v Celju na smrt obsojeni Jurij Sabukošek, ki je lani 31. oktobra ob Voglajni v Cretu pri Celju zastupil, zadavil in oropal Ivanko Zakrajškovo.

× Ivana Uljetića, 15letnega rejenca, ki so ga vzeli Nučičevi iz vasi Blato pri Grosupljem za svojega, je orožništvo izročilo ljubljanskemu sodišču, ker so ga osumili, da je bil v zvezi z morilci. Mladi Uljetić se je pri zasliševanju zapletal in svoje izjave spreminjal. Enkrat je priznal, da je morilcema odprl vrata in jima svetil v sobi, kjer sta bila Nučičeva zverinsko umorjena, drugič je vse zanikal in trdil, da sta mu morilca ukazala, da se mora skriti pod odejo, kar da je tudi storil. Ugotovljeno je bilo, da je Uljetić čakal pri večernem vlaku, s katerim sta se morilca pripeljala v Grosuplje. Orožništvo še nadalje zasleduje zločince.

× Zagreb ima letos nad 13.000 dijakov srednjih šol. To je toliko kot vsa Slovenija skupaj.

× SDS pripravlja po vseh krajih, kjer ima ustanovljene svoje organizacije, žalne svečanosti ob priliki triletnice smrti svojega nekdanjega predsednika Svetozarja Pribičevića.

× Relejno radijsko oddajno postajo bodo pričeli v kratkem graditi v Mariboru.

× Cigani opeharili kmeta. V bližini Novega mesta so cigani na prebrisan način opeharili nekega kmeta za štiri jurje. Kmetu so nudili v zameno »tujco« valuto, dolarje, lire, franke itd., ki da jih cigani ne morejo pretihotapiti čez mejo, kmet pa da jih bo lahko vnovčil v kaki banki. Lahkoverni kmet je ciganu verjel, si izposodil denar in ga odnesel pozno zvečer na dogovorjeno mesto na robu gozda. Kmet je vesel vzel od cigana vrečo tujega denarja in mu izročil štiri jurje. Nazaj grede sta dva cigana kmeta napadla, mu odvzela vrečo in ga privežala za bukev, potem ko sta ga povrhu še pretepla. Kmeta je drugo jutro rešil neki možakar, ki je šel skozi gozd.

× Strela je zanela požar v gospodarskih poslopih kmeta Istenića Janeza v Rovtuh. Uničeni so vsi stroji, seno, žito in slama.

× Smrt. V Trebnjem je umrl v visoki starosti 86 let trgovec in posestnik g. Viljem Tomić. Pokojni je bil zaslužni zadrugar. Svoj čas je bil član načelstva Zveze slov. zadrug, predsednik hran. in pos. v Trebnjem in član drugih gospodarskih ustanov. Kot zaveden narodnjak je bil vedno v prvih vrstah Sokola in drugih nacionalnih društev.

× Grozdna akcija Zveze gospodinj. Zveza gospodinj bo letos priredila drugo grozdno akcijo. Grozdje se bo oddajalo v gajbica od 10 do 15 kg po 2'75 din. Ljubljanska občina je dovolila trošarine prost uvoz grozdja za to akcijo. Naročila sprejema Zveza gospodinj v Ljubljani.

× Direkcija za prehrano. Pri kmetijskem ministrstvu je bila ustanovljena direkcija za prehrano prebivalstva v zvezi z uredbo o rezervah živil. Za ravnatelja je bil imenovan inž. Čošić, dosedanji ravnatelj kmetijske preizkusne postaje na Topčideru v Beogradu. Ustanovitev živilskih rezerv je potrebna za potrebe narodne obrambe, pa tudi za primer slabih letin, da se bo moglo redno oskrbovati prebivalstvo z živili. Tudi po vseh mestih so bili ustanovljeni odbori za oskrbo prehrane prebivalstva. Ti odbori bodo v zvezi z mestnimi občinami uredili potrebno rezervno hrano.

Resolucija Jugoslovanske nacionalne stranke

JNS se je ob priliki poslednjih volitev v narodno skupščino zavzela za politiko sporazuma ter je sodelovala v borbi za zmago te politike in s polno lojalnostjo doprinesla žrtve, ki jih je ta borba zahtevala. Razumevajoč sporazumno rešitev hrvatskega vprašanja kot edino možno pot in gledajoč v tem neodložljivo državno potrebo, je JNS po volitvah nadaljevala iskreno sodelovanje v tej smeri. Prepričana o brezpogojni potrebi solidarnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev v obrambi skupne bodočnosti, je delala samo v interesu domovine v dneh težkih nevarnosti. Najvišji interesi monarhije in Jugoslavije zahtevajo odložitev zaostrenih strankarsko političnih razprav in razdvojenosti ter imperativno nalagajo zbiranje vseh ustvarjajočih narodnih sil, da bi se mogli upreti tegobam sedanje težke dobe. Danes ves jugoslovanski narod s skrbjo, a z mirno odločnostjo motri in spremlja razvoj dogodkov v Evropi ter je čvrsto odločen — bodisi Srbi, bodisi Hrvati, bodisi Slovenci — da brani svobodo in neodvisnost svoje domovine do poslednje kaplje krvi, ako bi bila ogrožena od katere koli strani.

JNS je čvrsto prepričana, da je bodočnost Jugoslavije odvisna samo od zavednosti in požrtvovalnosti njenih sinov, zaradi česar ne želi, da bi se v sedanjih resnih razmerah otvarjala borba o notranjih vprašanjih, vendar pa smatra za svojo patriotsko dolžnost, da neodvisno od ozkih strankarskih okvirov pokaže na naslednja dejstva, ki morejo biti usodne važnosti za vse narodno življenje.

(Nato sledi pet točk. Prva govori o tem, kako sta bila ustvarjena sporazum in banovina Hrvatska, ter v tej zvezi poudarja potrebo, da se uredi tudi ostali del Jugoslavije. Naslednje točke pa se glase:)

2. Ne glede na današnjo režimsko kombinacijo, kateri daje osnovo in v kateri tvori glavno jedro Jugoslovanska radikalna zajednica, pozdravlja JNS dejstvo, da so zastopniki KDK z dr. Vladkom Mačkom na čelu sprejeli upravljajne državnih poslov in prevzeli odgovornost za vodstvo državne politike, izjavljajoč pri tem slovesno, da je Jugoslavija najboljša jamstvo za neodvisnost in napredek Srbov, Hrvatov in Slovencev.

3. Izvajanje tega sporazuma naj bi odstranilo njegove nedostatke. Dolžnost izvrševalcev

sporazuma je, da izdajo sklepe in spravijo posebni položaj banovine Hrvatske v sklad z najvažnejšimi interesi državne celote in splošne narodne solidarnosti na podlagi edino dopuščene načela enakosti in ravnopravnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev. Nihče več ne more zvrčati odgovornosti na jugoslovanski nacionalizem, češ da je on zapreka in ovira za dokončno ureditev razmer v državi.

4. Tragični spopadi, ki pretresajo Evropo in ves ostali svet, ter resna skrb za varnost naroda nalagajo vsem rodoljubom sveto dolžnost, da očuvajo mir med narodom in onemogočijo vsakršna razburljiva razpoloženja in pokrete. Jugoslovanski nacionalisti, imajoč vedno pred očmi samo Jugoslavijo, ki stoji nad vsemi posebnimi vprašanji in interesi, in verujoč v zdravo moč naroda ter globoke nagone za narodno samoobrambo, morajo zvesto služiti svojemu kralju in svoji domovini ter morajo biti pripravljeni na skrajne žrtve, da se olajša in pospeši mirna ureditev vseh odnosov v državi. S polno pravico pričakujejo, da bo sporazum postal trajen, dober in rešilen edinole tedaj, ko bo utrdil živo vero v

usodno povezanost Srbov, Hrvatov in Slovencev in ko se bo razvilo in razširilo spoznanje in čustvo, da je Jugoslavija v celoti in v vseh svojih delih država in domovina vseh Srbov, vseh Hrvatov in vseh Slovencev.

5. JNS, vedno zvesta oporoki velikega kralja Mučenika, motri vsa državna vprašanja izključno s stališča splošnih interesov celote ter veruje danes še prav posebno v svoja nacionalna načela in ideale. Zato je globoko prepričana, da bodo nove izkušnje zopet potrdile, kljub vsem pogreškam v preteklosti, neovržno resnico, da moreta biti edino jugoslovansko edinstvo in nedeljiva celota, pošteno in pravično izvedena, v kraljevini Jugoslaviji zanesljiv temelj resnične enakosti, ravnopravnosti, socialne pravičnosti in prave narodne solidarnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zato ni bilo nikdar bolj potrebno kakor danes očuvati neomajno vero, da je nezmagljiva in edino rešilna nacionalna misel, ki je dala Jugoslaviji življenje.

Glavni odbor JNS izraža svoje popolno zupanje predsedniku stranke ter mu daje v duhu navedenih smernic proste roke za nadaljnje delo.

Modrost — ljubezen do bližnjega

»Človek, odkod in kam« se imenuje nova filozofska knjiga Ivana Gol-Voja. (Izdala knjižna založba Slovenski sel, Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23, strani 224, cena din 68—).

O tej knjigi nam je poslal poznavalec filozofije pismo, ki ga tukaj objavljamo za informacijo, kaj prav za prav pomeni taka knjiga v sedanjih resnih časih.

Ivan Gol-Voj, ki dobro pozna balkanske dežele in ki sam živi med ljudstvom, je podaril Slovincem že drugo poljudno filozofsko knjigo. Priznati mu je treba, da takih knjig potrebujemo, čeprav bi bila njegova lahko krajša, da bi jo kolikor mogoče veliko naših ljudi prebralo.

Kaj nas predvsem uči tale knjiga? Prvo to, da ljudje pač živijo tako, kakor zmorejo. Vse je med ljudmi tako urejeno, kakor je urejen ali neurejen njihov duh (njihove duše!). Ta duh se pa sklada ali nesklada z duhom družbe, z absolutnim duhom. Čisti duh je duh ljubezni in enakopravnosti med ljudmi. Nekoč so ljudje gojili in cenili taka, ljubezensko osebna in socialna nagnjenja. Vzhodni narodi so še ohranili nauk o takem življenju. Žal pa se je ta nauk na poti do nas izgubil.

V zahodnih deželah je zmagal že davno drugi tečaj duhovnega razvoja in vladal je dolgo duh absolutne časti (v dobi fevdalizma). Ljudje so se razdelili na gospodarje in sužnje (pozneje podložnike). Gospodar je imel vse bogastvo in vso duhovno moč. Sužnji oziroma pozneje tlačani so priznavali to čast in bogastvo neomejeno, in ker je čast tudi njim pomenila vse, tako da so bili tudi duševno sužnji takih idealov. Potem pa so se začele velike spremembe. Duh je šel svojo zgodovinsko pot naprej, ker živi in ker je vse življenje prav za prav kroženje — večno kroženje in drvenje naprej, kar so tudi vedeli že stari narodi. Tako kroži tudi duša. Njena pot je podobna poti vsega življenja v naravi. Zato navaja Gol-Voj dosti lepih primerov iz narave, ki jih pa izumetničeni, zmaterializirani oziroma povnanjeni človek več ne razume.

Današnji meščanski in pomeščanjeni človek še ne živi v čistem duhu. Sedanji ljudje smo vsi skupaj šele na pol poti v pravo duhovno in pravo materialno dobro na zemlji. Sama čast ni več vse. Čast že danes ne pomeni več obenem bogastvo in moč. Vse to je razdeljeno. Ni pa

Iv. Nemec:

MOLK

(Nadaljevanje)

Med tem ko je Joža izrezoval desni čevelj, je Mica pridno drgnila in obkladala z mrzlimi obkladki moževu ude, da je Hitrec celo že sam dvignil levico.

Rešen je!

Hvala Bogu, rešen je, je vzdahnila tudi Mica in pričela obvijati desno nogo s krpo iz domačega platna. Hitrečeve oči so se nekoliko zjasnile in mrko obvisle na Mici, ki so ji utrujene roke obvisle na truplu. Oči obeh so se srečale, toda pogled je prinesel Mici novo pekočo rano. Hitrečeve oči so bile sovražne; pričale so, da trpi, ker ga je zopet Mica rešila smrti.

Kaj vam je, mati, zakaj se jočete, saj oče ne bo umrl!? —

Nič, Joža! Težko mi je prišlo v dušo, utrujena sem.

Potrpite, mati, boste pa jutri malo počivali.

A molža?

Krave jaz pomolzem!

Priden si, Joža!

Kar sedite, mati! Jaz bom zakuril, da se počasi kamra ogreje in čaj skuhava.

V peči imam sveženj suhih vej, da boš lažje naložil, drva pa so pri štedilniku.

Kateri lonec naj vzamem?

Misliš za čaj?! —

Za čaj, mati! —

Onega vzami, ki visi tam pri oknu.

Joža je kmalu nato naložil v majhno železno peč, ki je v kamri hitro dvignila toploto. Mica je med tem brisala možu modre ude, ki so počasi dobivali pravo barvo; tudi lice ni bilo več tako strašno.

Voda za čaj je začela dvigati mehurčke, zato je Joža pridjal šop lipovine, da je po kamri osvežujoče zadišalo.

Pridi, Joža, bova očetu pomagala v posteljo.

Ali bova lahko sama?

Hitrec je zavrtel glavo na desno kakor, da bi hotel pritrditi — bo že šlo, ker bom tudi sam pomagal.

Joža je prijel očeta pod pazduhi od zadaj, Mica pa je pomagala spredaj. Hitrec se je precej krepko tudi sam uprl na ta način srečno priromal v posteljo. Lipov čaj je pomagal, da je tisto noč še precej dobro spal.

Drugo jutro je Mica zgodaj pogledala k možu v kamro, da bi mu z droženko namazala ude. Hitrec je ležal vznak in buljil v strop, niti zmenil se ni za topel ženin pogled. Nekje v notranjosti ga je mučila zavest, da mu je zopet žena rešila življenje. Sploh pa po čudnem naključju vse nesreče, ki ga zadenejo, mora reše-

vati Mica! Globoko v trdi in čudno zakrknjeni duši je čutil, kako se mu obrača trmasti ponos, kako je prav za prav mehak dotik žene, toda vsa njegova notranjost je vpila proti njej. Smilil se je sam sebi in z muko prenašal namišljeno ponižanje. Bilo ga je sram pred ženo, zato je iskal nekje utehe in se zatekal k trdemu molku. Tesno je zaprl usta, da niti sapa ni prišla iz prsi, ko je bila v bližini žena. Z očmi je bliskal in jih preobračal, kakor bi jih imel privezane na vrvice.

Nenadoma je začutil Hitrec v prstih, nato v nosu in tudi v kolenih bolečine. Prejšnja otopelost udov se je počasi spreminjala v trde in grenke občutke, da so Hitrečevi zobje kar sami od sebe zaškrtali. Zenino drgnjenje mu je v precejšnji meri zmanjševalo bolečine, droženka je prijetno hladila vroče ude, toda Hitrec kljub temu ni pogledal Mice, beseda pa mu je zamrla nekje globoko v trmasti jezi.

Mati! — voda za žgance že vre, pridite! —

Takoj pridem, Joža!

Lačem sem!

Malo še potrpi, takoj pridem.

Kar grize me po želodcu, mati!

Le počakaj! — no, pa pridi sem, boš drgnil očetu kolena! —

(Dalje.)

nič odločnega. Vlada nam delni, to se pravi relativni duh časti — meščanske časti. Stara družba se je podrla, graščaki so skoraj izginili. Vrgle so jih kmečke in meščanske revolucije. Nič pa še ni končno urejeno. Še mnogo je ljudi, ki bi se radi grešno dvigali po drugih ljudeh navzgor in nad te ljudi, ker pa ne morejo več lahko uspeti, so smešni in drugi so zlobni, ali nesrečni itd. Duh splošne veljave še ni prišel do nas, ga še nismo zaslužili! Prišel bo spet od vzhoda, kjer se še vedno in na novo pojavlja duh ljubezni in bratstva med ljudmi. S tem pa bo, tudi znanost dobila spet nov pomen, da bo dajala ljudem izsledke v modrosti.

Pesniki so že dali znake za ta novi svet. Kako je šla pot človeštva v to smer do zdaj, nam navaja Gol-Voj tudi s podatki o velikih učenjakih evropskih narodov in modrijanih vseh vrst. Njegova trdna vera v novo dobo, ko bo vladala v človeštvu ljubezen kot duh, zgolj duh, je zato prepričljiva za človeka. Globoka modrost o življenju, o duši, o čustvih in o razumu ter o bodočnosti človeka govori iz te prezanimive in poučne knjige. Če bi to knjigo napisal učenjak, bi šla slava o njej po vsem svetu. Napisal pa jo je naš človek, ki je mnogo bral in ki zna ljudi opazovati. Zato ne bo tako slavna, učili se pa bodo iz nje naši ljudje in vsak zrel človek jo bo znal ceniti, ker je v nji prišla do veljave vsaj nekoliko tudi ljudska miselnost našega časa. Seveda je pisatelj v tem smislu tudi spoštljivo pokazal na Kristov nauk, kakor ga on razume. Spojil pa je svoja, res globoka razglabljanja s slavki iz spisov in iz pesništva slovanskih narodov, kar bo knjigo še bolj priljubilo. Da, Gol-Voj nam je odprl vrata v novi, bistveno ljudsko-pošteni in s tem srečni svet. — Tisti, ki razumejo veliki pomen takega spisa v teh hudih in zagonetnih časih, naj si to knjigo takoj priskrbijo. Knjige iz ljudstva in za ljudstvo se morajo bolj upoštevati, če hočemo spraviti svet iz grozečih krvavih vojn in drugih družbenih kriz, ki najbolj zadevajo preprosto ljudstvo.

I. Gr.

„KmetSKI list“ izhaja vsako sredo. Naročnina znaša letno 30 din, polletno 15 din, za inozemstvo letno 50 din. Inzerati po tarifi. Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisov ne vračamo. Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in uprava je v Ljubljani v Kolodvorski ul. št. 7. Telefon inter. št. 32-59. Račun pri poštni hranilnici št. 14.194.

„EKONOM“

I. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavljajo vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Štalna zaloga vseh umetnih gnojil (rud, superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnenega dušika, železnega solitra itd.), cementa in drugo glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne Ilvac, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

TISKOVINE

vseh vrst: trgovske, uradne, reklamne, časopise, knjige, večbarvni tisk hitro in poceni!

TISKARNA MERKUR

LJUBLJANA, Gregorčičeva ul. 23

TELEFON ŠTEV. 25-52

Sejmi

- 24. septembra: v Slovenski Bistrici.
- 25. septembra: v Višnji gori, Bučki pri Krškem, Središču.
- 26. septembra: v Črnomlju, Mariboru.
- 27. septembra: v Podbukovju v okr. Videm.
- 29. septembra: v Mirni peči, Drnovem, Grosuplju, Lescah, Mengšu, Novi vasi, Rovtah, Skofji Loki, Vranskem, Marenbergu, Pilštanju, Šošanju, Štrigovi, Veržeju.
- 30. septembra: v Vačah, Vranskem.

Živinski sejmi

Na zadnjem živinskem sejmu v Ptujju so prodajali živino po takih cenah: vole od 3 do 4'25, telice od 3'25 do 4'50, krave od 2 do 3'25, teleta po 4'25, prašiče špeharje po 8 do 8'50, pršutarje pa po 7'25 do 7'75 za kg žive teže.

V Kočevju so bile cene nekoliko višje. Prodajali so vole po 3'50 do 6, telice po 3'50 do 6, krave po 2 do 5, teleta po 6 do 7, prašiče pršutarje po 7, špeharje pa po din 9 za kg žive teže.

V Ljutomeru ima živina tele cene: telice 3 do 3'50, krave 2 do 3, teleta 4 do 4'50, prašiči pršutarji pa 6'50 do din 7'50 za kg žive teže.

Borza

Ljubljana — Uradni tečaj:

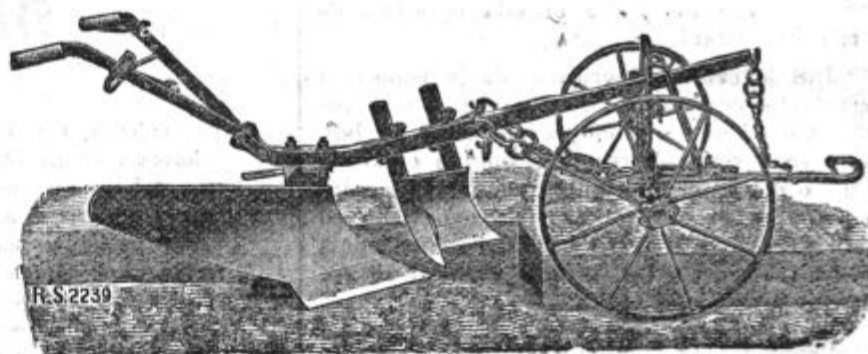
Ameriški dolar din 55'—.

London 1 funt	168'40—171'60
Pariz 100 frankov	96'35—98'65
Newyork 100 dolarjev	4388'00—4448'00
Zeneva 100 frankov	995'00—1005'00
Amsterdam 100 gold.	2333'50—2371'50
Bruselj 100 belg	752'70—764'70

Ljubljana — Svobodno tržišče:

London 1 funt	208'98—212'18
Pariz 100 frankov	119'62—121'92
Newyork 100 dolarjev	5480'00—5520'00
Zeneva 100 frankov	1233'73—1243'73
Amsterdam 100 gold.	2895'11—2933'11
Bruselj 100 belg	933'82—945'82

Sack-ovi plugi so najboljši

Dospela je nova pošiljatev Sack-ovih plugov. Naročite takoj, ker je pričakovati podražitev surovin in s tem tudi plugov. Dalje nudimo po ugodnih cenah razno drugo kmetijsko orodje, stroje, zaščitna sredstva, umetna gnojila in razna hraniva ter druge potrebščine. V zalogi jih ima Kmetijska družba in njena skladišča v Celju, Konjicah, Mariboru in Novem mestu

Kmetijski hranilni in posojilni dom

reg. zadr. z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 1

Telefon št. 28-47

Rač. pošt. hran. št. 14.257

Brzjavlj: Kmetiskidom

Račun pri Narodni banki

Eskontuje menice

Daje kratko-ročna posojila

Izvršuje ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!

NOVE VLOGE
vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4%
vloge proti odpovedi — 5%
Za vse vloge nudi popolno varnost
Otvorja tekoče račune